

Makrogazdasági trendek Magyarországon

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) negyedéves vállalati konjunktúrafelmérésében 400 cégvezető véleményét kérdezzük a cégük üzleti helyzetéről és kilátásairól. A 2020. januári adatfelvétel eredményei szerint Magyarországon az üzleti bizalom szintjének egy éve tartó visszaesése megszakadt, 2019 októberéhez képest a Negyedéves Konjunktúramutató 26-ról 32 pontra emelkedett.

A vállalati konjunktúrafelmérésében 400 cégvezető véleményét kérdezzük a cégük üzleti helyzetéről és kilátásairól. A 2020. januári adatfelvétel eredményei szerint Magyarországon az üzleti bizalom szintjének egy éve tartó visszaesése megszakadt, 2019 októberéhez képest a Negyedéves Konjunktúramutató 26-ról 32 pontra emelkedett (lásd 1. ábra). A Negyedéves Konjunktúramutató értéke az építőipari vállalkozások esetében a legmagasabb (+41 pont), a kereskedelmi cégek körében +38, a gazdasági szolgáltatásokat nyújtó cégek esetében +37 pont, míg a feldolgozóipari cégek körében (+27 ponttal) a legalacsonyabb. Az előző negyedévhez képest az építőipari cégek esetében 22, a kereskedelmi és a szolgáltató vállalatok körében 6–6, a feldolgozóipari cégek körében pedig 4 pontos növekedés tapasztalható.

A Negyedéves Konjunktúramutató értéke a döntően exportáló vállalkozások körében a legalacsonyabb (+28 pont), a részben exportálók esetében +35 ponton áll, míg a nem exportáló cégek körében +34 pont. Az előző negyedévhez képest a nem exportáló cégek körében 8 ponttal, a döntően exportáló cégek

között 6 ponttal, a részben exportáló vállalatok csoportjában pedig 2 ponttal nőtt a mutató értéke. A Negyedéves Konjunktúramutató értéke a 20–49 fős vállalkozások esetében +32 pont, az 50–99 fős kategóriában +31 pont, a 100–249 fős cégek körében +22 pont, míg a 250 főnél nagyobb vállalatok esetében +35 ponton áll. Októberi vizsgálatunkhoz képest a 100–249 fős cégek körében 9 pontos csökkenés történt, míg a 250 fő feletti kategóriába tartozó cégek körében 10 ponttal, az 50–99 fős vállalatok között 6 ponttal, a 20–49 fő közötti kategóriában pedig 1 ponttal nőtt a mutató értéke.

A Negyedéves Konjunktúramutató tíz komponensből áll:

- jelenlegi/várható üzleti helyzet;
- jelenlegi/várható jövedelmezőség;
- beruházási aktivitás várható alakulása;
- jelenlegi rendelésállomány;
- elmúlt fél éves/várható termelési szint;
- létszám várható változása;
- kapacitáskihasználás várható alakulása.

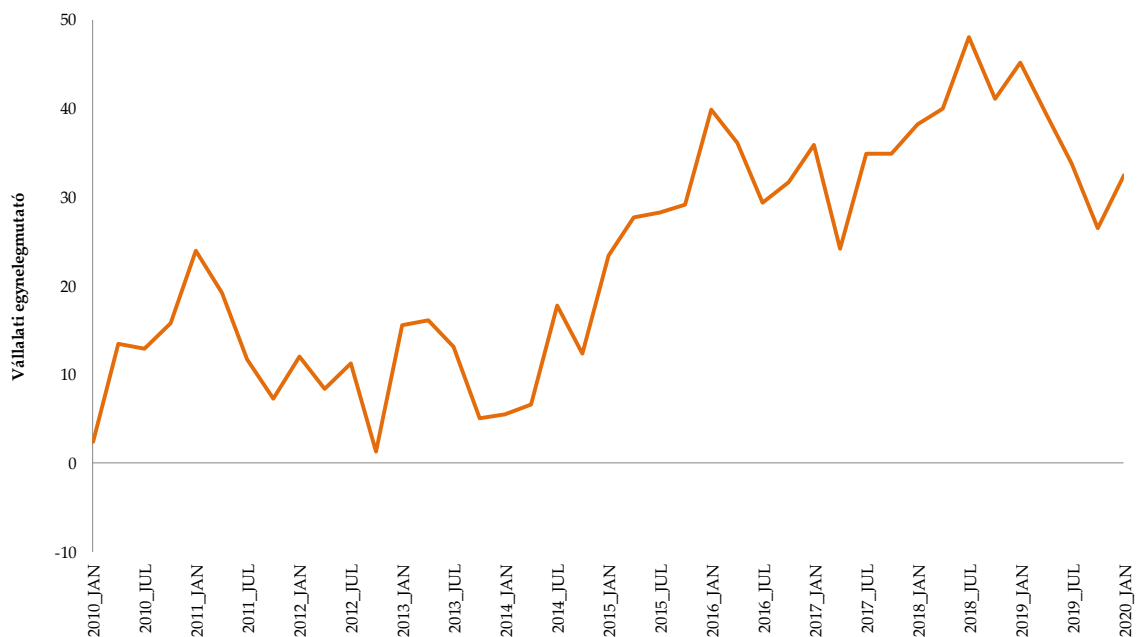
Az almutatók esetében megállapítható, hogy a vállalkozások vezetői a jelenlegi jövedelmezőség és a beruházások várható

szintje kivételével rendre optimistábban ítélik meg a vizsgált szempontokat a 2019. októberi szinthez viszonyítva. Az előző év azonos időszakához képest viszont – a beruházások várható szintjével kapcsolatos várakozások, illetve a várható kapacitáskihasználás kivételével – minden mutató tekintetében negatívabb a vállalatok helyzetértékelése, mint 2019 januárjában.

A 2020. januári adatok alapján a nagyvállalatok jellemzően optimistábban ítélik meg helyzetüket a kis- és középvállalkozásokhoz viszonyítva, kivételt csak a beruházások várható szintje, az elmúlt fél év termelési szintje, illetve a várható létszám értékelése jelent ez alól. Jelentősebb különbség a jelenlegi rendelésállomány, a jelenlegi üzleti helyzet, a

jelenlegi jövedelmezőség, illetve a létszámvárakozások esetében tapasztalható. A 250 fő feletti nagyvállalatok tehát lényegesen pozitívabban látják jelenlegi pozícióikat, azonban létszámvárakozásaik számottevően pesszimistábbak a kis- és középvállalkozásokhoz képest. Összességében októberhez viszonyítva a nagyvállalatok körében a beruházások várható szintje, illetve a jelenlegi jövedelmezőség megítélése kivételével az összes vizsgált mutató értéke növekedett, míg a kis- és középvállalkozások átlagpontszáma a jelenlegi rendelésállomány, a jelenlegi üzleti helyzet, a jelenlegi jövedelmezőség, a várható jövedelmezőség, a várható termelési szint, illetve a beruházások várható szintje esetében egyaránt csökkent.

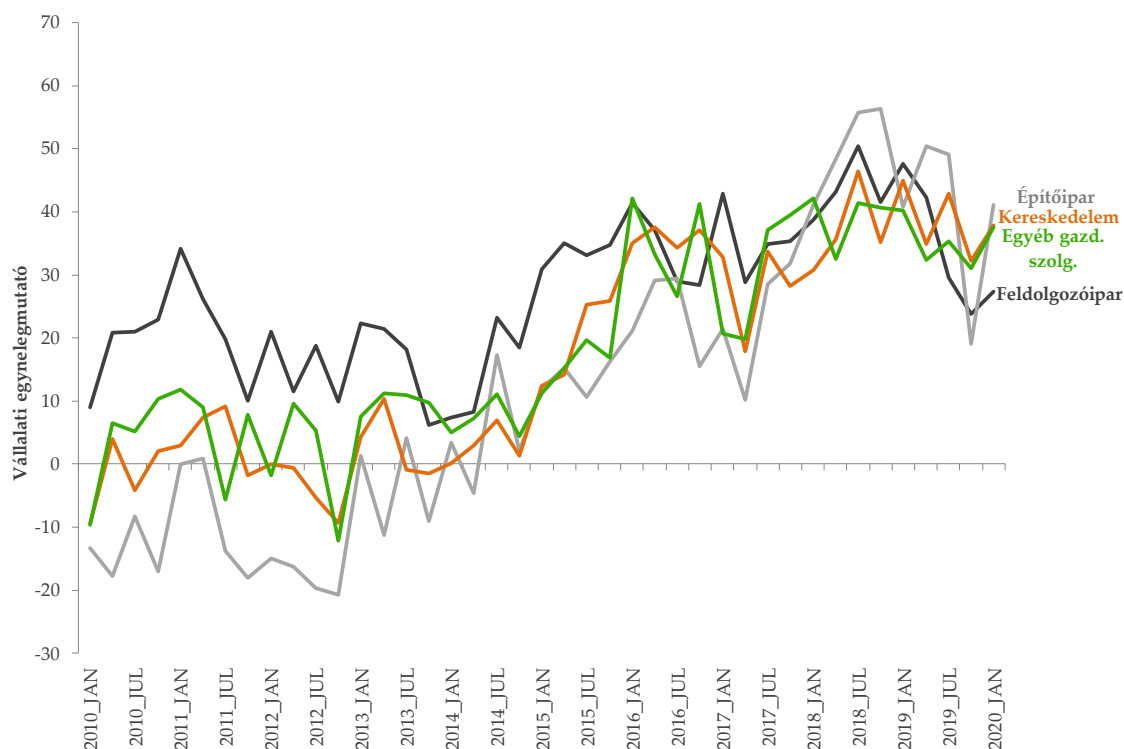
1. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató alakulása, 2010. 01–2020. 01.

Forrás: GVI 2020

Megjegyzés: Az ábrán látható érték százaskálára vetített aggregált egyenlegmutató (számításának módszerét a Függelék tartalmazza). Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

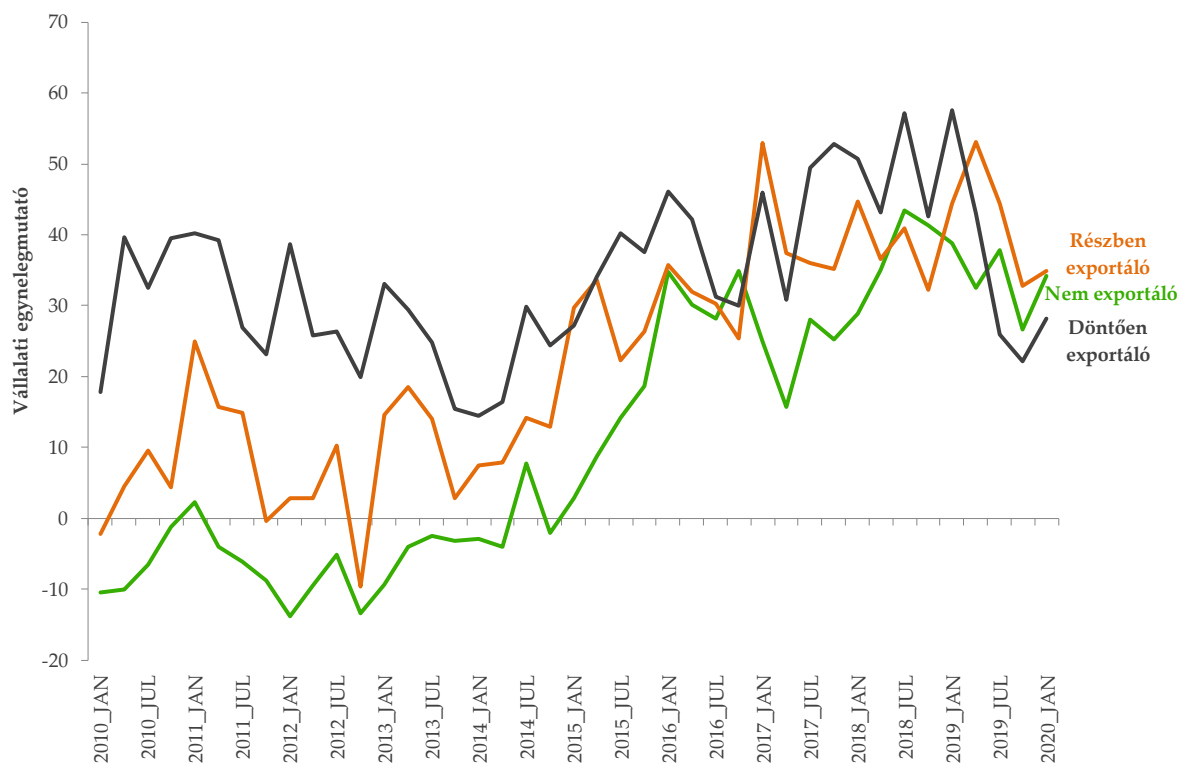
2.ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató gazdasági ág szerint, 2010. 01–2020. 01. ábra:

Forrás: GVI 2020

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

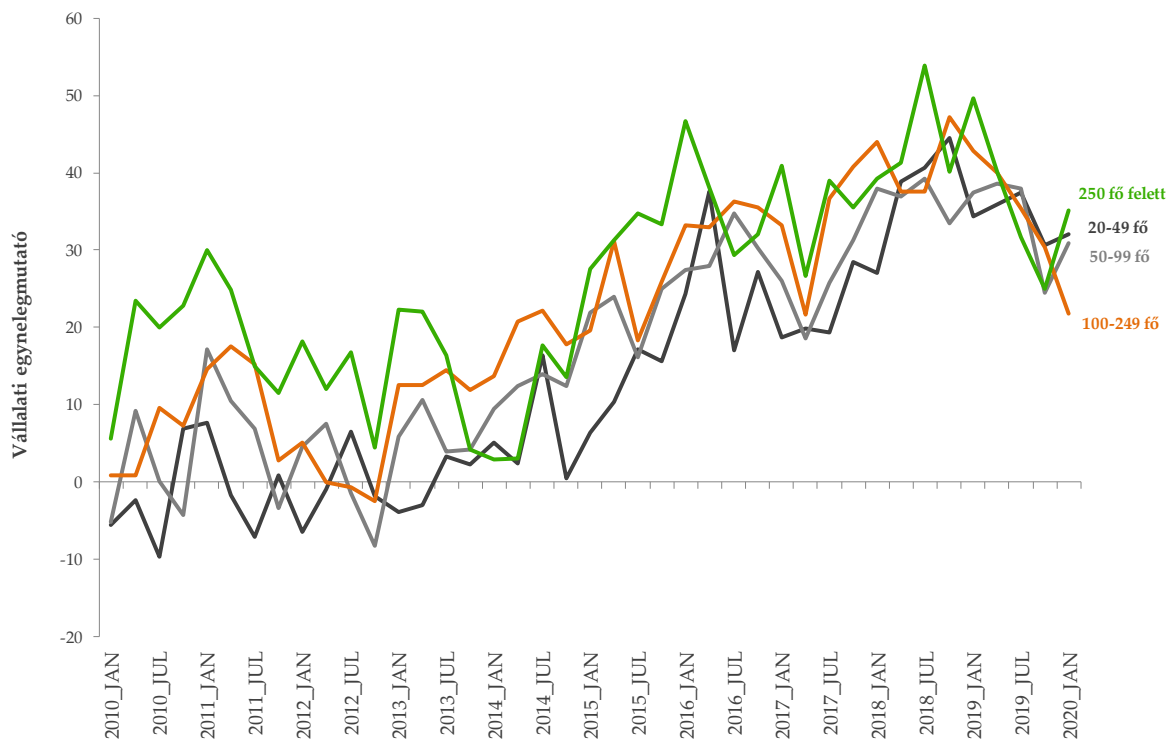
3.ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató exporttevékenység szerint, 2010. 01–2020. 01.

Forrás: GVI 2020

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

4.ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató létszámkategória szerint, 2010. 01–2020. 01.

Forrás: GVI 2020

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Zöldfoglalkoztatás az Európai Unióban és Magyarországon

A zöldfoglalkoztatás és az ehhez kapcsolódó zöld gazdaság fogalma egyre fontosabbá válik világszerte. A zöldfoglalkoztatás magában foglalja a környezetvédelmi termékeket és szolgáltatásokat, de ennél több mindent jelent, lefedve sok más állást és szakmát a gazdaság különböző ágazataiban. Az MKIK GVI alábbi elemzésében a környezetvédelmi és a megújuló energiaipart vizsgáljuk meg Magyarországon és az Európai Unióban, hogy képet adhassunk a zöld gazdaság méretére és a zöld munkahelyek számára vonatkozóan.

A zöld gazdaság és a zöldfoglalkoztatás fogalma

A zöld gazdaság az ún. barna gazdasággal szemben alakult ki: míg a barna gazdaság a fosszilis tüzelőanyagokra, a zöld gazdaság a megújuló energiaforrásokra épül. Egy másik megközelítés szerint a zöld gazdaság magában foglal minden olyan gazdasági aktivitást, amely a fenntarthatóság célját szolgálja, és figyelembe veszi mindazokat a negatív externális hatásokat, amelyeket az emberi tevékenység a természeti környezetben okoz.

A zöldfoglalkoztatásnak számos meghatározása létezik, a leginkább elfogadott azonban a Nemzetközi Munkaügyi Szervezeté (International Labour Organization, ILO): „A zöldfoglalkoztatás olyan munkahelyeket jelent, amelyek hozzájárulnak a környezet megőrzéséhez és helyreállításához, akár olyan hagyományos ágazatokban, mint a feldolgozóipar vagy az építőipar, akár olyan új, kialakulóban lévő zöld ágazatokban, mint a megújuló energia vagy az energiahatékonyság.”¹ A zöld munkahelyek sokfélék lehetnek: tartozhatnak a környezetvédelmi termékek és

szolgáltatások ágazathoz, mint például a napelemparkok telepítői, a környezetvédelmi ügyvédek vagy a fenntarthatósági tanácsadók. Azonban a zöldfoglalkoztatás ennél szélesebb kört fed le: beletartoznak például a fenntarthatósági kérdések fontosságáról tanító általános iskolai pedagógusok, a használtruha-kereskedők, a bicikliszerelők és a buszvezetők – mivel ezek a szakmák, még ha csak közvetve is, de fontos szerepet játszanak a környezet megőrzésében és a fenntarthatóság támogatásában.

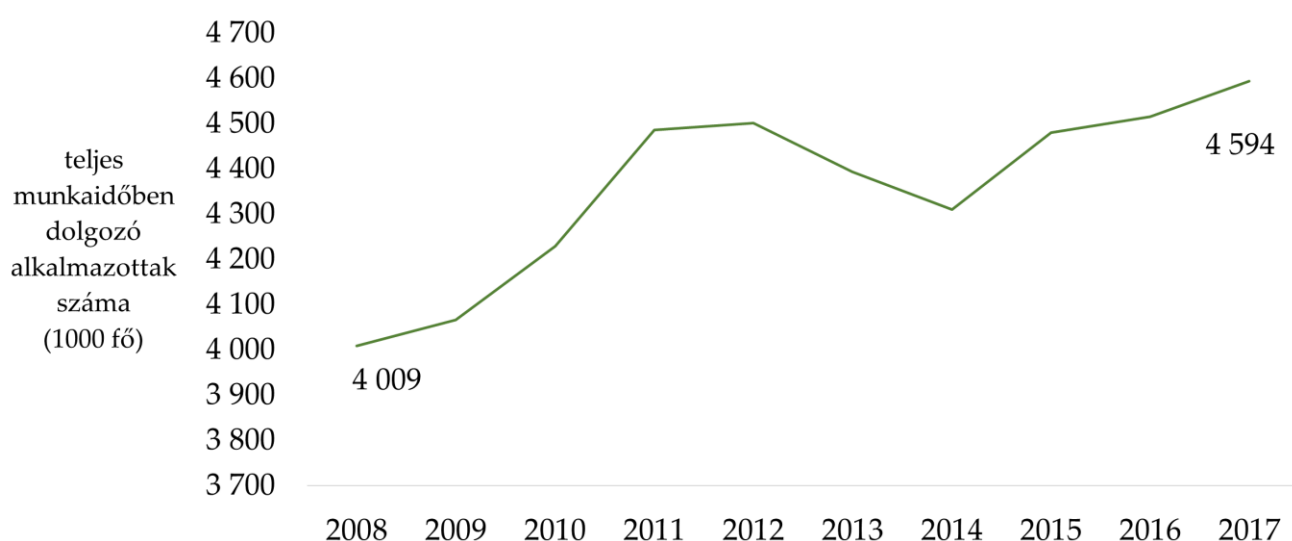
Zöldülés az Európai Unióban és Magyarországon: a környezetvédelmi termékek és szolgáltatások szektora

Egyértelmű meghatározás hiányában a zöldfoglalkoztatást és a zöld gazdaságot nehéz pontosan megmérni. A környezetvédelmi termékek és szolgáltatások ágazat mérete alapján azonban képet kaphatunk arról, mennyire jellemző a „zöldülés” az EU-ban és Magyarországon. A szektorra jelentős hatást gyakorolt az EU döntéshozóinak fokozódó tudatossága a környezetvédelmi aggályokkal kapcsolatban: az ágazat az utóbbi években jelentősen bővült,

¹ International Labour Organization (2016): What is a green job? https://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/news/WCMS_220248/lang--en/index.htm

ráadásul nagyobb ütemben, mint az EU teljes gazdasága. A foglalkoztatás alakulása 2000 és 2014 között jól mutatja ezt: míg a gazdaság egészében 6 százalékkal nőtt a foglalkoztatottak száma ebben az időszakban, a környezetvédelmi ágazatban 49 százalékos volt a növekedés. A teljes munkaidőben dolgozó alkalmazottak számának emelkedése (lásd az 1. ábrát) ugyanezt a képet festi.

1.ábra: Foglalkoztatottak száma a környezetvédelmi termékek és szolgáltatások szektorban az Európai Unióban (ezer fő)

Forrás: Eurostat

A zöldülés fokmérője: a megújuló energiaipar

A környezetvédelmi szektor előzőekben bemutatott foglalkoztatási adatain túl a megújuló energia ágazat is árnyalhatja a képet a nemzetgazdaságok zölddé válásáról, hiszen ez összhangban van a zöld foglalkoztatás céljaival, vagyis a fenntarthatóság elősegítésével és a természeti erőforrásoknak a – fosszilis energiahordozókra alapuló – barna gazdaságnál kevésbé ártalmas kihasználásával.

Mindazonáltal a növekedés nem minden tagállamban volt egyforma mértékű, így a zöldfoglalkoztatás részesedését tekintve is különbségek figyelhetők meg az egyes nemzetgazdaságok között. Magyarországon 2016-ban konzervatív becslések szerint a gazdaságilag aktív népesség 1 százaléka dolgozott a zöld gazdaságban (lásd 2. ábra)

A megújuló energia az olyan természeti folyamatokból és erőforrásokból származó energia, amelyek folyamatosan vagy ciklikusan pótlódnak. A megújuló energiaforrások egyebek mellett a vízenergia, a napenergia és a napelemek villamosenergiája, a hőszivattyúk és a geotermikus energia használata. Az Európai Unió célul tűzte ki a fosszilis energiahordozókról a megújulóakra való áttérést: 2020 végéig a teljes energiaszükséglet legalább 20 százalékának forrását megújuló

energiának kell adnia.² Az elmúlt 10 évben a megújuló energiaiparban foglalkoztatottak száma átlagosan 5 százalékkal emelkedett az EU-ban, de ez az átlag jelentősen eltérő tagállami dinamikákat rejt magában. Svédországban például a megújuló energiaforrások részesedése 48 százalékról 55 százalékra nőtt 2009 és 2018 között, míg ugyanezen időszak alatt Málta esetében 3 százalékról 11 százalékra történő emelkedést figyelhetünk meg.

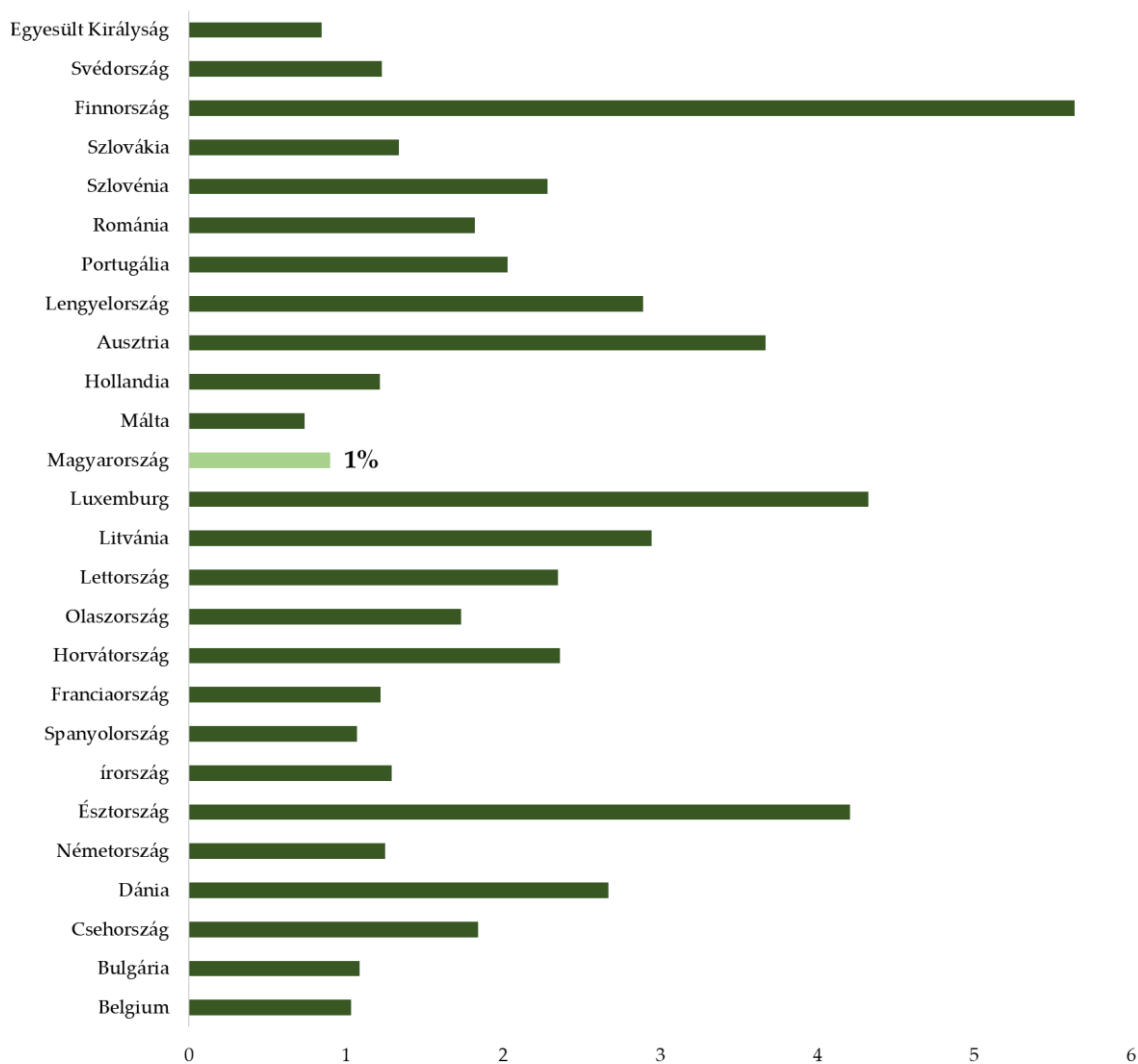
A 3. ábra az energiafogyasztás megújuló energiaforrásokból biztosított részarányát mutatja az EU tagállamaiban, beleértve Magyarországot is: a megújuló energia aránya 2018-ban hazánkban 12 százalék volt, míg az EU-átlag 18 százalék. Ha a megújuló energiaiparban foglalkoztatottak számát tekintjük, Magyarország kifejezetten jól szerepel kelet-közép-európai összehasonlításban. Például Lengyelországban az ágazatban dolgozók száma 2017-ben 25,9 ezer fő volt, míg

Magyarországon 13,3 ezer fő.⁷ Az aktív munkavállalókra vetítve azonban láthatjuk, hogy a hazai foglalkoztatottsági arány majdnem kétszerese a lengyelnek (0,8 százalék előbbiben, 0,5 százalék az utóbbiban – lásd a 4. ábrát).

Az adatok azt sugallják, hogy Magyarországon és az EU tagállamok nagy részében jelentős számban vannak jelen a zöld gazdaságban foglalkoztatottak, még konzervatív becsléssel is (vagyis kizárólag a megújuló energiaipart tekintve). Tehát a zöldfoglalkoztatás és a zöldgalléros munkavállalók száma még ennél is magasabbra becsülhető a fentebb bemutatott, tágabb definíció alapján, amely magába foglal minden olyan foglalkoztatást, amely valamilyen módon, de elősegíti a fenntarthatóságot és segít megőrizni a természeti erőforrásokat.

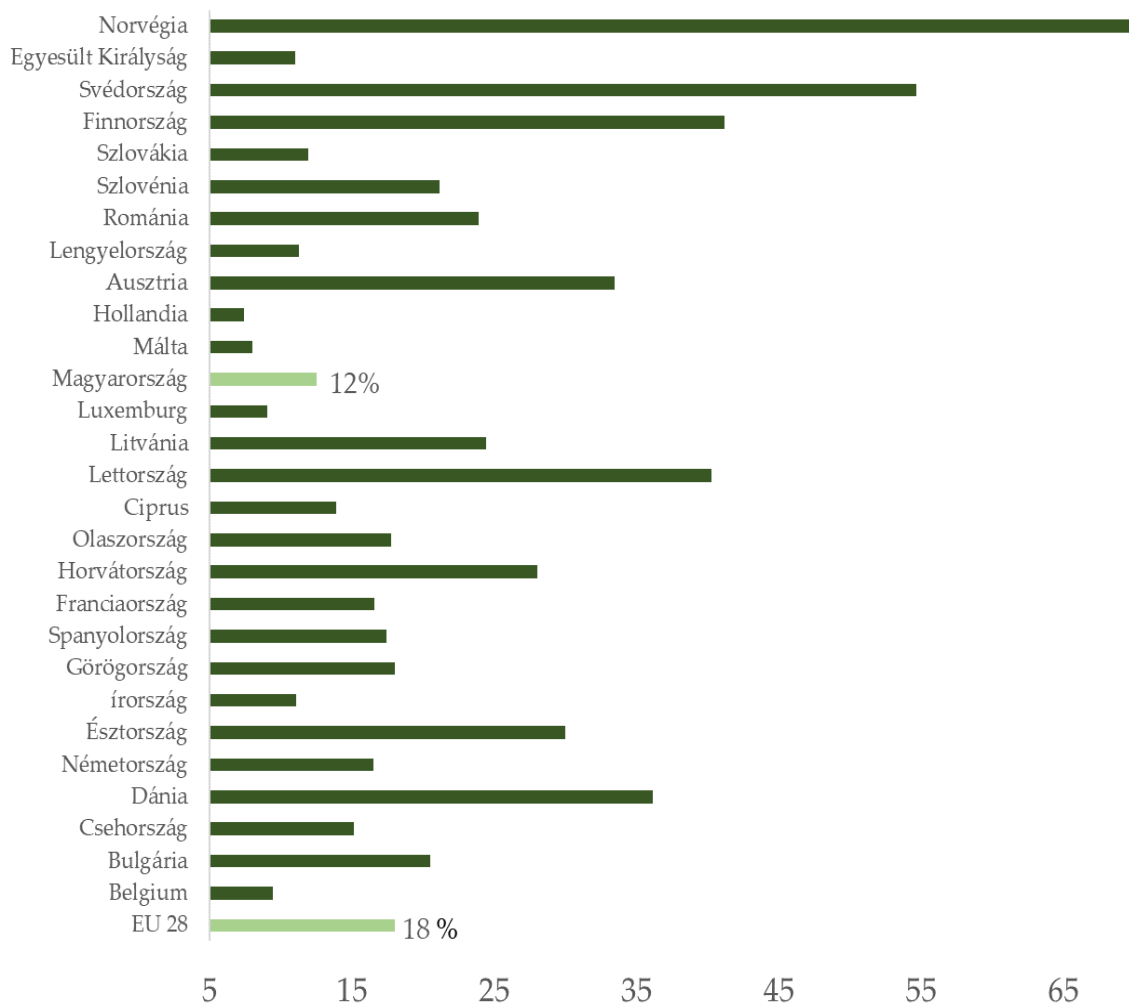
² Eurostat: Megújuló energia statisztikák
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Renewable_energy_statistics

2.ábra: A zöld gazdaságban dolgozók aránya az aktív munkavállalókon belül az Európai Unióban, 2016 (%)

Forrás: Eurostat

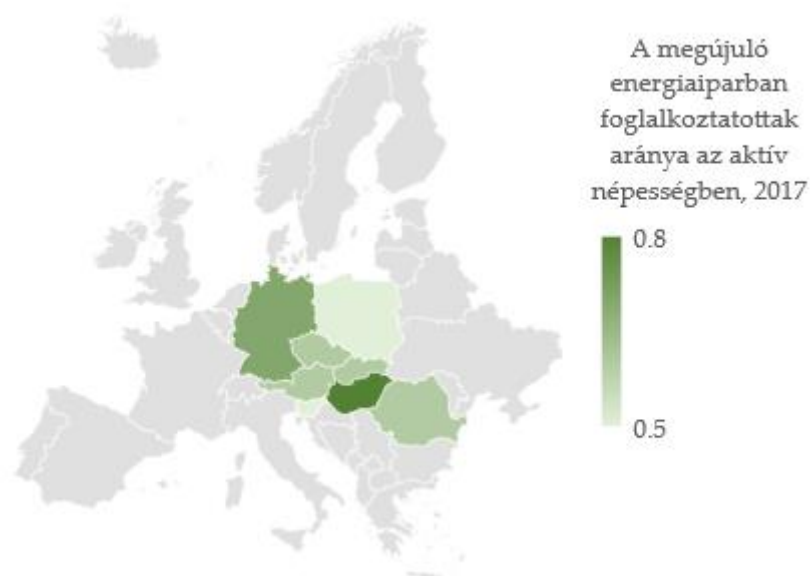
3. ábra Az energiaellátás megújuló energiaforrásokból biztosított része az Európai Unióban, 2018 (%)

Forrás: Eurostat³

4. ábra A megújuló energiaiparban foglalkoztatottak aránya az aktív népességben belül Németországban és a kelet-közép-európai régióban, 2017 (%)

³ Eurostat: Share of renewable energy in gross final energy consumption https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/t2020_31&lang=en

Forrás: EurObservER⁴

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozósi időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(febr)	5,0%	5,0%	5,0%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(febr)	47,8	44,8	45,3
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(febr)	96,1	93,4	95,9
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(febr)	105,4		104,6
USA	Munkanélküliségi ráta	(febr)	3,5%	3,6%	3,6%
	CB fogyasztói bizalmi index	(febr)	130,7	132,0	130,4
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(febr)	50,8	51,5	51,9
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(febr)	35,7	46,0	50,0

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

⁴ EurObservER online adatbázisa: Foglalkoztatottság és piaci forgalom <https://www.eurobserv-er.org/online-database/#>

GHT 2020. február

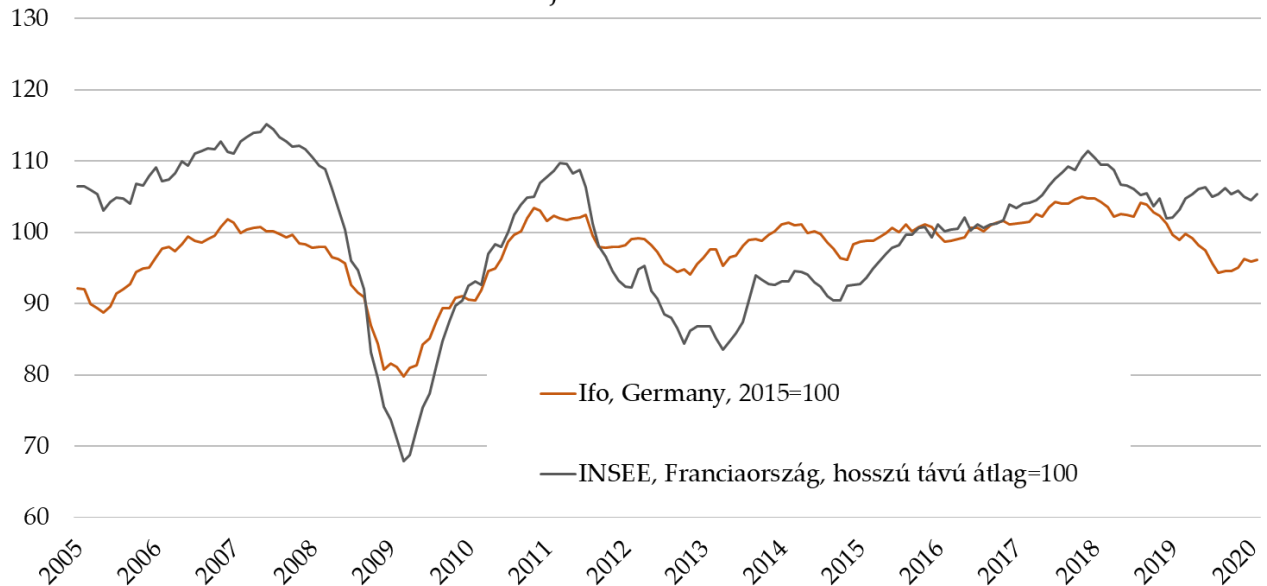
²<http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke enyhe növekedést mutatott. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest növekedett és a várakozásoknál jobban teljesít. Németországban a munkanélküliek aránya a várakozásoknak megfelelően stagnált, csakúgy, mint az előző hónapokban. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index értéke egy ponttal nőtt az előző havi értékhez viszonyítva. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke az előző hónapban tapasztalt értékhez képest kis mértékben csökkent, és elmaradt a várakozásoktól. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke kis mértékben csökkent. A munkanélküliek aránya nagyon enyhe mértékben, de csökkent. A kínai beszerzési index értéke rendkívül nagy mértékű visszaesést mutat az előző hónapokhoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2020. február

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Csányi Veronika, GVI

Horváth Ágoston, GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2020.február, Budapest,

2020-03-10